კომპლექსური დავალებების მატრიცები

მატრიცა N 1. [1]

ანალიტიკური ესე „ლიტერატურული პარალელები“ (ქართველი და უცხოელი რომანტიკოსი მწერლების შემოქმედების მიხედვით)

თემა – XIX საუკუნეების ქართული ლიტერატურა **ქვეთემა** – სწრაფვა ამაღლებულისაკენ **საათების სავარაუდო რაოდენობა** – 35 საათი
გამოყენებული ტექსტები: o ალექსანდრე ჭავჭავაძე– ისმინეთ მსმენნო; ხვალემ იზრუნოს ხვალისა; ვისაც გსურთ, ვაჰ, დრონი, დრონი, გოგჩა o გრიგოლ ორბელიანი ჰე, ივერიავ! იარალის! საღამო გამოსალმებისა, მუხამბაზი, თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში;

[1] პირველი ორი დავალება – ანალიტიკური ესე „ლიტერატურული პარალელები“ და პრეზენტაცია „ლიტერატურული პორტრეტები“ (იხ. მატრიცები NN 1, 2) ალტერნატიულ დავალებებს წარმოადგენს. ამდენად, მასწავლებელს შეუძლია შეარჩიოს და განახორციელოს მხოლოდ ერთი მათგანი.

- ნიკოლოზ ბარათაშვილი –

  სული ობოლი,
  ხმა იდუმალი;
  სულო ბოროტო,
  შემოღამება მთაწმინდაზედ;
  ვპოვე ტაძარი,
  მერანი

  რუბრიკაში პარალელები (უცხოური მწერლობის ნიმუშები)

- ადამ მიცკევიჩი –ბაღჩისარაი , ფარისი,
- ედგარ ალან პო – ყორანი
- ჯორჯ გორდონ ბაირონი – ჩაილდ–ჰაროლდი
- ჯაკომო ლეოპარდი – იტალიისადმი
- ჰაინრიხ ჰაინე– სად დაისვენებს დაღლილი მგზავრი;

რუბრიკაში „გამოძახილი“

- შოთა ჩანტლაძე–

  აქ ერთ დროს რეკავდნენ ზარები თამამი...
  მე ყველაფერი მომწყინდა ახლა...
- გალაკტიონ ტაბიძე–

  ხვალემ იზრუნოს ხვალისა,
  ჩემო იარალი,
  უკანასკნელი მატარებელი;
  წამყე ბეთანიისაკენ,
  შეუნდე, შეუნდე, შეუნდე ბნელ ცოდვილს...

	განახლდა გული; შავი ყორანი. o ტერენტი გრანელი ავად ვიყავი, წუხელ ვკვდებოდი... o სიმონ ჩიქოვანი–მგზავრის სიმღერა; o მუხრან მაჭავარიანი– ცივი ქუჩები პეტერბურღის... **დანართში მოცემული დამხმარე მასალა** 1. ლიტერატურული პანორამა „ ალექსანდრე ჭავჭავაძე“ https://www.youtube.com/watch?v=p2M3HMa-HEo&t=71s 2. საშინაო სკოლის გაკვეთილები– მაია ჯალიაშვილი https://www.youtube.com/watch?v=0j7KFbz2t-I 3. საქართველოს რადიომუზეუმი, გროგოლ ორბელიანი მუხამბაზი, კითხულობს ვერიკო ანჯაფარიძე (მედუდუკეთა ანსამბლის თანხლებით) https://1tv.ge/lang/ab/radiomuseum/grigol-orbeliani-mukhambazi/

გრძელვადიანი მიზანი	**შუალედური სასწავლო მიზანი N 1**
1. სამიზნე ცნება: ჟანრი (შედეგები: ქართ.საშ.1, 4, 6, 7) ***ქვეცნებები:*** *მხატვრულინაწარმოებები (ლექსი, პოემა), არამხატვრული ნაწარმოებები (ესე, სამეცნიერო – პოპულარული სტატია);* **2. სამიზნე ცნება:** კომპოზიცია (შედეგები: ქართ.საშ.1, 3, 4, 6, 7) ***ქვეცნებები:*** *შინაარსობრივი მხარე, სტრუქტურა-ორგანიზება.* **3. სამიზნე ცნება: ენობრივ–გამომსახველობითი საშუალებები** (შედეგები: ქართ.საშ.4, 6, 7)	**საკითხი** – ანალიტიკური ესე „ლიტერატურული პარალელები“ (ქართველი და უცხოელი რომანტიკოსი მწერლების შემოქმედების მიხედვით) **ქვესაკითხები** – შესწავლილი ნაწარმოებების ჟანრული მახასიათებლები, თემა, ქვეთემა, მთავარი იდეა/დედააზრი; ლირიკული გმირი, ხედვის კუთხე, განწყობა; ესეს სამი ნაწილი; ტროპები, ანალიტიკურ ესეში – თეზისი, არგუმენტი; მსგავსებისა და ურთიერთსაპირისპირო აზრთა გამომხატველი ენობრივი კონსტრუქციები; ფუნქციური სტილი (მწიგნობრული/აკადემიური); ნასწავლი სალიტერატურო ენის ნორმები, მართლწერისა და

ქვეცნებები: *მხატვრულ-გამომსახველობითი ხერხები; ლექსიკა და სტილი; რიტორიკის ელემენტები; ენობრივ-გრამატიკული ფორმები.* **4. სამიზნე ცნება: კონტექსტი** (შედეგები: ქართ.საშ. 2, 5) ***ქვეცნებები:*** *ისტორიული და სოციოკულტურული კონტექსტი.*	პუნქტუაციის წესები; შესწავლილ ნაწარმოებთა თანადროული ეპოქების ისტორიული და საზოგადოებრივი ცხოვრების რეალიები, პრობლემატიკა, ფასეულობები; კულტურული არეალი; ლიტერატურული მიმდინარეობა – რომანტიზმი. **საკვანძო შეკითხვები:** როგორ დავწერო ანალიტიკური ესე, რომელშიც ვიმსჯელებ, რა ურთიერთმიმართებაა შესწავლილ ნაწარმოებებს შორის? **კომპლექსური დავალება** ყურადღებით გადაავლეთ თვალი სახელმძღვანელოს ამ მონაკვეთში შესწავლილ ლიტერატურულ ნაწარმოებებს და დაწერეთ ანალიტიკური ესე „ლიტერატურული პარალელები“. ამისათვის შექმენით ლიტერატურულ პარალელებზე დაკვირვების კრიტერიუმები და ჩაატარეთ დამოუკიდებელი კვლევა; შედეგების გათვალისწინებით მოამზადეთ ანალიტიკური ესეს გეგმა და მასზე დაყრდნობით დაწერეთ ანალიტიკური ესე. წერისას გამოკვეთეთ აბზაცები, დაიცავით სალიტერატურო ენის ნორმები და პუნქტუაციის წესები.

სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენები მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ: **ჟანრი** (შედეგები: 1, 4, 6, 7) 1. ერთი ჟანრის ტექსტებს აქვთ საერთო ჟანრობრივი მახასიათებლები (შინაარსობრივი, ენობრივ-სტილური, სტრუქტურულ-ორგანიზაციული), რომლებიც განსხვავდება სხვა ჟანრების მახასიათებლებისგან. 2. ჟანრობრივი მახასიათებლების ცოდნა საჭიროა ტექსტის გასააზრებლად, სხვადასხვა ჟანრის ტექსტების შესაღგენად. **კომპოზიცია** (შედეგები:1, 3,4,6,7) 1. ტექსტის მთლიანობას განაპირობებს მისი კომპოზიცია/ შინაარსობრივი მხარე. კომპოზიციას/შინაარსობრივ მხარეს ქმნის სხვადასხვა ელემენტის (მაგ., თემის, იდეის, ხედვის კუთხის, პერსონაჟთა სახეების) ერთობლიობა. 2. ტექსტის მთლიანობის განმსაზღვრელი შინაარსობრივი, სტრუქტურული და ორგანიზაციული ელემენტების ცოდნისა და პირადი გამოცდილების საფუძველზე შესაძლებელია ტექსტთან დაკავშირებული იდეების წამოყენება, ტექსტის წარმოჩენა ახალი კუთხით/ ფორმით. 3. ტექსტებს შორის არსებულ მიმართებებზე დაკვირვება მნიშვნელოვანია შესასწავლი ტექსტის მნიშვნელობის, იდეის, თემ(ებ)ის გააზრებისთვის; 4. მთლიანობის განმსაზღვრელი შინაარსობრივი და	**შეფასების კრიტერიუმები** *<u>ნამუშევარში წარმოაჩინეთ:</u>* ● რა საერთო აქვთ შესწავლილ ნაწარმოებებს (მაგ., პრობლემატიკის, შეხედულებების, ფასეულობების თვალსაზრისით), თქვენი მოსაზრების დასასაბუთებლად დაიმოწმეთ შესაბამისი ადგილები ნაწარმოებებიდან **(კომპოზიცია, ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები);** ● კონკრეტულად, რომელ დეტალში ან დეტალებში იკვეთება ისტორიული კონტექსტი; რა როლს ასრულებს თხზულებების შექმნის თანადროული ეპოქების შეხედულებანი, რომლებიც ამ პარალელებს უდევს საფუძვლად **(კონტექსტი, კომპოზიცია);** ● მსგავსება-განსხვავების გამომხატველი ენობრივი კონსტრუქციები (მაგ., როგორც... ასევე; ერთ შემთხვევაში... მეორეგან კი) **(ჟანრი, ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები);** ● სათანადო სტილი, ასევე ესეს სტრუქტურული ნაწილები - შესავალი, ძირითადი ნაწილი და დასკვნა **(ჟანრი, კომპოზიცია).** *<u>შეკითხვები დავალებაზე რეფლექსიისთვისა და განმავითარებელი შეფასების განხორციელებისთვის:</u>* ✔ *რატომ ფიქრობთ, რომ თქვენი ნამუშევარი ანალიტიკური ესეა?* ✔ *რა ენობრივი კონსტრუქციები გამოიყენეთ მსგავსი და ურთიერთსაპირისპირო მოსაზრებების გამოსახატავად? (მოიყვანეთ კონკრეტული მაგალითები თქვენი ნამუშევრიდან);* ✔ *რა სტუქტურული ნაწილებისგან შედგება თქვენი ესე? (დაასახელეთ) რა აზრობრივი კავშირია ამ ნაწილებს შორის?* ✔ *რამდენად შეძელით ანალიტიკური ესეს შესაბამისი სტილის შერჩევა? რატომ ფიქრობთ ასე? (აზრის დასასაბუთებლად დაიმოწმეთ კონკრეტული ადგილები ნამუშევრიდან)*

სტრუქტურულ-ორგანიზაციული ელემენტების ცოდნა მნიშვნელოვანია ტექსტების სიღრმისეულად გასააზრებლად, მიზნის შესაბამისი ტექსტების შესადგენად. **ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები** (შედეგები: 4,6,7) 1. მწერლები გვიზიარებენ თავიანთ გრძნობებს, გამოცდილებას, დამოკიდებულებებს, განწყობასა და მოსაზრებებს ოსტატურად შერჩეული ენობრივი საშუალებების – სიტყვების, ფრაზების გამოყენებით. 2. მწერლები იყენებენ სხვადასხვა ენობრივ საშუალებას იმისათვის, რომ მოახდინონ შთაბეჭდილება მკითხველზე, დაარწმუნონ მკითხველი. 3. ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებების ცოდნა მნიშვნელოვანია ტექსტების სიღრმისეულად გასააზრებლად, ნიუანსების აღმოსაჩენად; მიზნის შესაბამისი ტექსტების შესადგენად. **კონტექსტი** (შედეგები: 2, 5) 1. ყველა თხზულებას აქვს თავისი კონტექსტი - ფონი თუ გარემო, რომელშიც შეიქმნა ნაწარმოები. 2. კონტექსტს შეიძლება განსაზღვრავდეს სხვადასხვა ფაქტორი, მაგ.: ავტორის ცხოვრებისეული გამოცდილება, სოციალური წრე, შეხედულებები; ტექსტის შექმნის ეპოქა, კულტურული არეალი ადგილი, ეპოქა ან	

კულტურული არეალი, რომელშიც თხზულება შეიქმნა. 3. კონტექსტის ცოდნა საჭიროა ტექსტის მრავალმხრივად გასაგებად, მისი მნიშვნელობის, აქტუალობის გასააზრებლად, ეფექტიანი ტექსტების შესადგენად.	

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

- როგორ ჩამოაყალიბებთ თქვენი სიტყვებით, რას მოითხოვს თქვენგან დავალება?
- რა ცოდნა-გამოცდილება გამოგადგებათ? რაში დაგჭირდებათ დახმარება?

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

ნაბიჯი 1.
რა საერთო აქვთ შესწავლილ ნაწარმოებებს (მაგ., პრობლემატიკის, შეხედულებების, ფასეულობების თვალსაზრისით), თქვენი მოსაზრების დასასაბუთებლად დაიმოწმეთ შესაბამისი ადგილები ნაწარმოებებიდან **(კომპოზიცია, ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები);** კონკრეტულად, რომელ დეტალში ან დეტალებში იკვეთება ისტორიული კონტექსტი; რა როლს ასრულებს თხზულებების შექმნის თანადროული ეპოქების შეხედულებანი, რომლებიც ამ პარალელებს უდევს საფუძვლად **(კონტექსტი, კომპოზიცია)**

აქტივობა 1. წაკითხვამდე – წინასწარი ინფორმაციის გაცნობა
ჩვენ ვიცით, რომ ტექსტის კითხვის დროს ვიშველიებთ და ვეყრდნობით სხვადასხვა ხერხს, სტრატეგიას, რაც ტექსტის გაგებას გვიადვილებს.
მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს სახელმძღვანელოში მოცემულ ინფორმაციას ისტორიული კონტექსტის, თანამედროვეობის ალეგორიის შემცველი ეპიზოდებისა და ავტორების ბიოგრაფიების შესახებ.

აქტივობა 2. რომანტიზმის, როგორც მიმდინარეობის, გაცნობა და მისი მახასიათებლების გამოკვეთა

აქტივობა 3. ტექსტებზე მუშაობა

მოსწავლეები ეცნობიან ნაწარმოებებს, მასწავლებლის დახმარებით ამუშავებენ შინაარსობრივი კუთხით, მსჯელობენ და აანალიზებენ წაკითხულს; ინიშნავენ და ახარისხებენ მათთვის საჭირო ინფორმაციას.

აქტივობა 4. რუბრიკების კითხვებსა და დავალებებზე მუშაობა

მოსწავლეები ეცნობიან და ამუშავებენ გასააზრებელ კითხვებსა და სხვადასხვა რუბრიკაში მოცემულ მრავალფეროვან დავალებებს. ეს ეხმარება მათ ტექსტის მონაკვეთების იდეურ-მხატვრული მხარის სიღრმისეულად გააანალიზებაში, მათ შორის ეპოქალურ თუ ჟანრობრივ კონტექსტში. ასევე, აკვირდებიან და გამოკვეთენ მხატვრულ- გამომსახველობით საშუალებებს, ავსებენ ნაწარმოებთა შედარებისათვის შექმნილ გრაფიკულ სქემებს, მსჯელობენ ილუსტრაციებზე დაყრდნობით და გამოაქვთ შესაბამისი დასკვნები.

აქტივობა 5. ლიტერატურული პარალელები

მასწავლებელი ,,ლიტერატურული პარალელების'' რუბრიკაში მოსწავლეებს გააცნობს ქართველი თუ უცხოელი პოეტების იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც მათ უნდა შეადარონ ქართველი რომანტიკოსების თხზულებებს , მაგალითისათვის ლიტერატურულ პარალელებში შეიძლება განიხილონ:

- ალექსანდრე ჭავჭავაძის „გოგჩა“ და ადამ მიცკევიჩის „ბალჩისარაი“;
- გრიგოლ ორბელიანის „თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში“ და ჯაკომო ლეოპარდის „იტალიისადმი“;
- ნიკოლოზ ბარათაშვილის „მერანი“ და ადამ მიცკევიჩის „ფარისი“, ედგარ ალან პოს „ყორანი“, ჰაინეს „სად განისვენებს ეული მგზავრი“ და ბაირონის „ჩაილდ-ჰაროლდი“.

მოსწავლლეები მსჯელობენ იმ საერთო და განმასხვავებელ თემებსა და მოტივებზე, რომლებიც საანალიზო ტექსტებში შეინიშნება.

აქტივობა 6. დისკუსიები მკვლევართა მოსაზრებების გაცნობის შემდგომ
მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს სხვადასხვა მკვლევრის მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებს წაკითხული ლექსების შესახებ. მოსწავლეები განიხილავენ მათ და გამოთქვამენ საკუთარ მოსაზრებებს (რას იზიარებენ/არ იზიარებენ და რატომ); მსჯელობენ ძირითადი ნაწარმოებებისა და მათთან დასაკავშირებელი პარალელების შესახებ; ინიშნავენ და ერთმანეთს უზიარებენ საყურადღებო/მნიშვნელოვან ინფორმაციას, რომელსაც გამოიყენებენ ანალიტიკური ესეს დასაწერად.

ნაბიჯი 2.
მსგავსებისა და ურთიერთსაპირისპირო აზრთა გამომხატველი ენობრივი კონსტრუქციები (მაგ., როგორც... ასევე; ერთ შემთხვევაში... მეორეგან კი) **(ჟანრი, ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებები);** სათანადო სტილი, ასევე ესეს სტრუქტურული ნაწილები - შესავალი, ძირითადი ნაწილი და დასკვნა **(ჟანრი, კომპოზიცია).**

აქტივობა 1. მსგავსება-განსხვავების გამომხატველ ენობრივ კონსტრუქციებზე მუშაობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს წარუდგენს მცირე ზომის ტექსტს, რომელშიც გამოყენებულია მსგავსება-განსხვავების გამომხატველი ენობრივი კონსტრუქციები. მოსწავლეები აკვირდებიან ტექსტს და მსჯელობენ, რა ფუნქცია-დანიშნულება აქვს ამ კონსტრუქციებს; აკვირდებიან, რა სასვენი ნიშნები გამოიყენება მათთან (გამოჰყავთ წესი).

აქტივობა 2. ანალიტიკური ესეს ფორმატზე მუშაობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს გაახსენებს, როგორ უნდა შექმნან ანალიტიკური ესე. ამისთვის იგი მოსწავლეებს შესთავაზებს ანალიტიკური ესეს ნიმუშს ნაცნობ / შესწავლილ საკითხზე და დააკვირვებს მათ ესეს სტრუქტურასა და სტილზე. სასურველია, რომ მოსწავლეებმა კიდევ ერთხელ გადახედონ სახელმძღვანელოში მოცემულ ინფორმაციასა და ნიმუშებს და ამის გათვალისწინებით იმუშაონ დავალებაზე.

აქტივობა 3. ანალიტიკური ესეს შექმნა
მოსწავლეები მიღებული ცოდნისა და გამოცდილების საფუძველზე, წერის სტრატეგიების გამოყენებით, წერენ ანალიტიკურ ესეს ,,ლიტერატურული პარალელები''

აქტივობა 4. ნამუშევრის წარდგენა

მოსწავლეები წარმოადგენენ საკუთარ ნამუშევრებს, უზიარებენ მსმენელებს დავალებაზე რეფლექსიის შედეგებს; საუბრობენ წერის პროცესში წარმოქმნილ სირთულეებსა და აღმოჩენებზე.

კომპლექსური დავალების განხორციელების პროცესში დასასმელი შეკითხვების ბანკი (შეირჩევა საჭიროებისამებრ)

- კიდევ ერთხელ გადაავლე თვალი დავალების შესრულების პროცესს, როგორ დაგეგმე ანალიტიკურ ესეზე მუშაობა? აღწერე რა ეტაპებს გამოყოფდი, რით იყო გამორჩეული თითოეული ეტაპი, რა თანმიმდევრობით დაგეგმე და განახორციელე სამუშაო და რა მნიშვნელობა აქვს ამ თანმიმდევრობას; რას შეცვლიდი, ამგვარ დავალებას ხელახლა რომ ასრულებდე;
- შეფასების კრიტერიუმების გათვალისწინებით, დააკვირდი, რა ძლიერი მხარეები აქვს შენს ნამუშევარს. რა არის გასაუმჯობესებელი, რამ განაპირობა შენი წინსვლა და რამ დაგაბრკოლა?
- რა სიძნელეებსა და დაბრკოლებებს წააწყდი ნაშრომზე მუშაობისას? რა დაგეხმარა და რამ შეგიშალა ხელი წამოჭრილი პრობლემების დაძლევაში? როგორ მოახერხე ამ დაბრკოლებებთან გამკლავება? რომელი ხერხები და საშუალებები გამოიყენე წამოჭრილი სიძნელეების დასაძლევად? როგორ გამოიყენებ მიღებულ გამოცდილებას მომავალში?
- როგორ გამოიყენე ადრე შესწავლილი მასალა ამ დავალების შესრულების დროს წამოჭრილი სიძნელეების დასაძლევად? ადრეც თუ მიგიმართავს მსგავსი ხერხების/სტრატეგიებისათვის?